

Klimakatastrofer

Kaos truer verdens storbyer

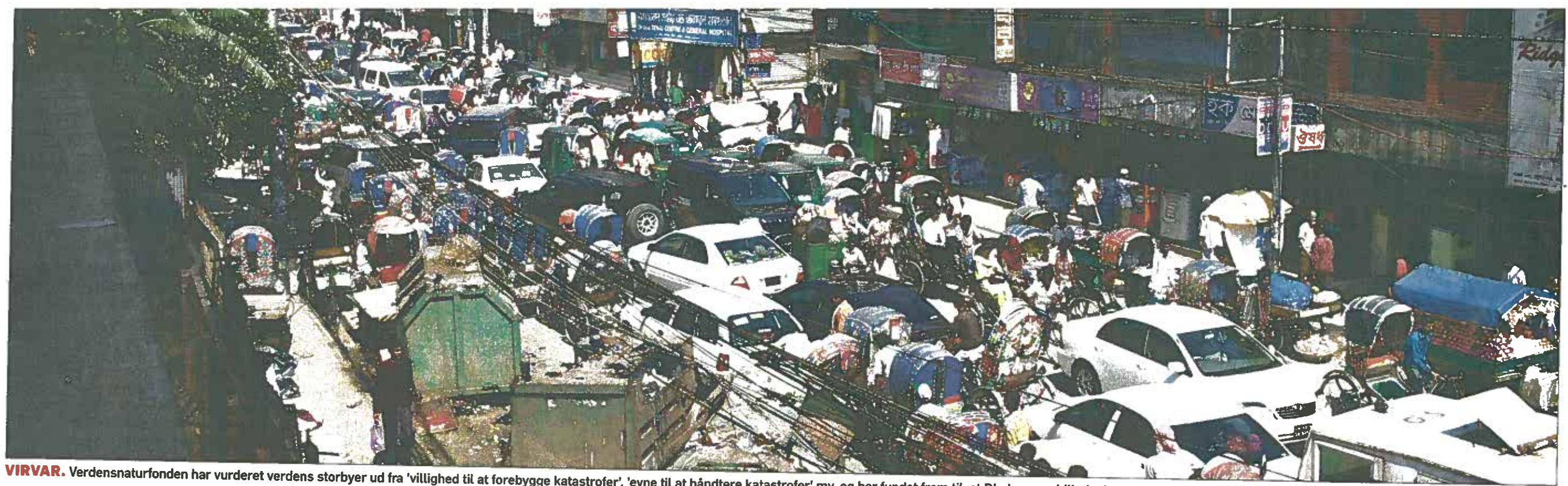
Andersen, Gregers

Published in:
Politiken

Publication date:
2010

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Andersen, G. (2010). Klimakatastrofer: Kaos truer verdens storbyer. *Politiken*, Kultursektionen 8-8.

VIRVAR. Verdensnaturfonden har vurderet verdens storbyer ud fra 'vilighed til at forebygge katastrofer', 'evne til at håndtere katastrofer' mv. og har fundet frem til, at Dhaka, som billedet her stammer fra, er verdens mest sårbare by. Foto: Jonathan Bjerg Møller

Klimakatastrofer. Kaos truer verdens storbyer

Klimaforandringer vil føre til flere sociale katastrofer og forvandle nogle af verdens største byer til regulære krudttønder.

ANALYSE

Vi ved det godt. Klimaforandringerne vil ramme verdens fattigste først. Men den klimakatastrofe, der truer planeten, vil givet gøre mere end det. Når vi i januar i år kunne følge, hvordan jordskælvet i Haiti forvandlede store dele af hovedstaden Port-au-Prince til et limbo uden for lov og orden, er det givet kun et forvarsel om den sociale uro, der venter i en række af verdens største byer.

Det er nemlig i disse byer, som samtidig er nogle af verdens fattigste, at konsekvenserne af den globale opvarmning vil melde sig i form af diverse naturkatastrofer. Det er ikke kun konklusionen i 2007-rapporten fra FN's Klimapanel, hvor det fremhæves, at mange af verdens storbyer er beliggende i områder, der vil blive hård-

dest ramt af klimaforandringerne. Det er også konklusionen i en ny rapport fra Verdensnaturfonden, hvor 11 asiatiske storbyers sårbarhed over for klimaforandringerne nøje gennemgås. Samtidig placerer rapporten byerne på en skala fra et til ti, hvor ti repræsenterer den største grad af sårbarhed.

IKKE OVERRASKENDE toppes skalaen af Bangladeshs hovedstad Dhaka, der med en beliggenhed blot få meter over havets overflade som den eneste by vurderes til sårbarhedsgraden ni.

Dette skyldes dog ikke kun den skade, som klassiske naturkatastrofer med flodbølger kan gøre. Med et hastigt stigende indbyggertal på over 13 millioner, hvoraf 48 pct. lever under fattigdomsgrænsen, skyldes det også den sociale katastrofe, som en stigning i havoverfladen og den dermed følgende forringelse af drikkevand og risproduktion vil betyde for levestandarden for byens millioner af fattige indbyggere.

I virkeligheden adskiller problemerne for Dhaka sig dog ikke nævneværdigt fra problemerne for en række andre af verdens største og hastigt voksende storbyer i Asien, Afrika og Sydamerika. Den eksplosive urbanisering, der har betydet, at størstedelen af verdens befolkning nu ikke

længere bor på landet, men i byerne, har skabt en cocktail af ekstrem fattigdom, der kombineret med klimaforandringerne kan vise sig at være yderst sprængfarlig.

I hvert fald peger katastrofevidenskaben på en klar sammenhæng mellem risiko og fattigdom. F.eks. fastslår FN i en rapport om klimaforandringerne fra 2009, at »risikoen for katastrofer er fundamentalt forbundet med fattigdom på både globalt og lokalt niveau«.

Desuden konkluderes det, »at klimaforandringerne med eksplosiv hastighed vil forstærke sammenhængen mellem katastroferisiko og fattigdom ved drastisk at øge katastrofers påvirkning på fattige og

øge fattigdommen«. Dette skyldes ikke mindst, at den ekstreme urbanisering i stort omfang involverer nogle beboelsesformer, som øger sårbarheden over for katastrofer.

Bla. har den amerikanske historiker Mike Davis påpeget, at urbaniseringen i størstedelen af udviklingslandene drives frem af en eksplosiv vækst i uformelle slumbeboelser som papkasser, blikskure og mudderbuler.

FN anslår, at mindst 900 millioner mennesker nu lever i uformelle beboelser i udviklingslandene. Men som Davis påpeger, går udviklingen i nogle udviklingslande reelt så hurtigt, at det er umuligt at vurdere det konkrete antal.

Samtidig følger den ekstreme urbanisering ifølge Davis en logik, der betyder, at de mest fattige også lever de steder, der er mest farlige at bo. Et eksempel på konsekvenserne af denne logik kunne man se i Rio i starten af april, hvor et voldsomt regnskyl kostede ca. 100 mennesker livet. Langt de fleste omkom i slumområder bygget op ad byens bjergsider, der under regnskylle blev begravet af oversvømmelser og mudderskred.

OFTEN AFSLØRER et sådant dødstal dog kun de umiddelbare konsekvenser af katastrofen. Som billederne fra Haiti viste, efterlader naturkatastrofer i fattige områder ofte en social katastrofe, der sætter katastrofeområdets stabilitet under pres. Et andet kendt eksempel på dette er New Orleans efter orkanen Katrina, hvor nogle af byens fattigste borgere så deres snit til at plyndre og skabe social uro. Spørgsmålet er derfor, om vi i fremtiden skal forvente tilsvarende billeder - blot i større omfang - fra en række af verdens største og fattigste byer, når klimaet skifter gear og øger intensiteten og hyppigheden af naturkatastrofer.

Konklusionen for disse storbyer er under alle omstændigheder, at klimaforandringerne vil øge presset på et i forvejen presset urbant rum. Et af de mulige svar

er derfor, at den urbane ulighed udmålt i adskillelsen af beskyttede områder og slumområderne vil blive større. Med erfaringerne fra andre katastrofeområder in mente må det anses som en reel mulighed, at de fattige ikke vil give sig så let i takt med, at deres områder oversvømmes, udtørres eller blæses omkuld - og at social uro derfor vil blive resultatet.

Slumområderne i mange af verdens største og fattigste byer gennemskyres jo i forvejen af banderelateret kriminalitet og vold. Derfor kan sådanne optøjer betyde bevæbnet konflikt mellem myndighederne og ikke-statslige aktører ledet af slumbaroner og bandeledere.

ENDELIG ER der også den mulighed, at storbyerne minimerer deres sårbarhed - samtidig med at verdens ledere begrænser antallet af klimakatastrofer ved at holde den globale temperaturstigning under to grader. Mens det første kræver en økonomisk vilje, som de fattige storbyer hidtil ikke har villet eller kunnet vise, kræver det andet betydeligt mere politisk lederskab, end verdenssamfundet hidtil har kunnet præstere.

analyse@pol.dk

Gregers Andersen, cand.mag. i litteraturvidenskab og kommunikationsmedarbejder.

Her er verdens 11 mest sårbare storbyer

Storbyerne er inddelt på en skala fra 1 til 10, hvor 10 markerer den største grad af sårbarhed over for klimaforandringer

Kilder: Verdensnaturfonden, 2009

10255